

Dogru bilgi dogru kaynaktan alınır...

SULTAN ABDÜLHAMİD HAN'A YAPILAN
SUIKASTIN
PERDE ARKASI

Hazırlayan
HARUN TUNGER

HAMİDİYE
KÜTÜPLÜĞÜ

İstanbul 2016

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	9
Giriş.....	11
Fezleke.....	18
Ölü ve Yaralılar.....	18
Fazlaca Harap Bir Araba.....	22
Sorgulamalar Başlıyor.....	28
Kim Bu Silvio Ricci?.....	28
Viyana'dan Gelen Cevap.....	34
Lastik Tekerlekli Esrarengiz Araba ve Arabacılar, Atlar, Arabalıklar.....	35
Tiyatrocu Kel Hasan'ın da İfadesi Alınıyor.....	38
Hasköylü Seyis Yervant'la İlgili Sorgular.....	41
Araba Daha Önce Selamlık Mevkiinde Görülmüştü!.....	44
Belçikalı Edward Joris Tutuklanıp Sorgulanıyor.....	47
Joris İtirafa Başlıyor.....	52
Ermeniler Suikaste 300 Bin Frank Harcadılar.....	57
Joris'in Sorgusu Devam Ediyor.....	61
Samuel ve Kendiryan'ın Cenaze Merasimleri.....	66
Otel Kayıt Defterleri.....	68
Suikastçiler Nerelerde Oturmuşlardı?.....	69
Singer Yetkilileri İfade Veriyor.....	77
Joris'in Yeni İtirafı.....	79
Bombanın Konulduğu Demir Sandık.....	84
Cehennem Makinesi'nin Tedarik Edilişi.....	89
Osmanlı Bankası'nı Havaya Uçurma Teşebbüsü.....	90

Joris'e Yöneltilen Yeni Sorular.....	96
Joris Suikastçilerin Elebaşlarını Anlatıyor.....	99
Madam Ashykova.....	103
Karl Yovanoviç.....	105
Trase Yovanoviç.....	108
Suikastçiler Tutuklanıp Sorgulanıyor.....	112
Johns Aaprtmanı Kapıcısı Manok'un Sorgusu.....	112
Arabacı Mıgırdıç'ın Yeğeni Oseb'in Sorgusu.....	118
Arabacı Mıgırdıç'ın Kardeşi Ohannes'in Sorgusu.....	119
Yervant Honenyan'ın Sorgusu.....	121
Kahveci Nişan'ın Sorgusu.....	122
Kitapçı Ağya'nın Sorgusu.....	123
Bitlisli Fero'nun Sorgusu.....	124
Serkldoryan Kulübü'nde Çalışan Suikastçilerin Sorgusu.....	125
Mari Paskal'ın Yeniden Sorgusu.....	126
Avusturya Hastanesi Kapıcısı Arakel'in Sorgusu.....	128
Arakel'in Küçük Kızı da Sorgulanıyor.....	132
Hemşire Paula'nın Verdiği Bilgiler.....	133
Lokantacı Hacı Nişan'ın Sorgusu ve İntiharı.....	134
Karakin, Arşak, Ovakin ve Manok.....	138
Suikastçilerin Haberleşmeleriyle İlgili Soruşturma ve Yazışmalar.....	138
Lipa Rips ve Silvio Ricci Hakkında Bazı Gerçekler.....	147
Pro Armenia Başyazarı Pierre Quillard.....	150
Bahsedilen Tafsilatlı Yazının Tercümesi.....	152
1 Numaralı Mektup.....	157
2 Numaralı Mektup.....	158
3 Numaralı Mektup.....	159
1 Numara Zabıt Varakası.....	160

2 Numara Tahlil Raporu	162
3 Numara Zabıt varakası	163
4 Numara Tahlil Raporu	166
5 Numara Zabıt varakası	167
6 Numara Tahlil Raporu	168
7 Numara Zabıt varakası	169
8 Numara Rapor	172
9 Numara Ek	174
10 Numara Zabıt varakası	175
11 Numara Muayene ve Tahlil Raporu	177
12 Numara Hacı Nişan'ın intiharı hakkındaki rapor	178
Bahsedilen Belgenin Aynen Tercümesi	179
Yürütülen Soruşturmanın Neticesi	181
İddianame Sureti	194
Sorgu Hâkimleri Kararnamesinin Kopyası	200
İndeks	213

ÖNSÖZ

19. asrın sonu ve 20. yüzyılın hemen başları Osmanlı Devleti'nin siyasî anlamda en çok çalkalandığı devirdi. Zaafa uğrayan bir askerî yapı, toparlanamayan dâhilî siyaset, Tanzimat ve beraberinde gelen “Avrupa” müdahalesi devleti içinden çıkılamayan bir girdaba sürüklemişti. Bütün bunlara ilaveten her şeye rağmen kocaman ve hâlâ hayatta olan bir devleti ayakta tutmaya uğraşan hanedanın yalnız, yapayalnız kalışı; Avrupa’da devlet ve siyaset işlerinin nasıl yürüdüğünü görsün de “adam” olsun diye gönderilen onca gencin adam değil, birer “ajan” vasfıyla memlekete dönüşü beklenen sonu hızlandırmıştı.

19. yüzyılın son çeyreğinde devlet gemisinin dümenini devralan Abdülhamid Han bu fena gidişatın farkına erken vardı. Otuz küsur yılını fiilen devlet ve milletine hasreden bir padişahı o. Sultanı tebarüz ettiren hususiyeti siyasî dehası, haklı şüphenciligi ve uyanıklığıydı. Sırf böyle davranıyor diye içeride ve dışarda, ama en çok içeride kara çalınan asrın sultanı hiçbir tahkire, hiçbir tahfife pabuç bırakmadı; tek bir meşgalesi, yegâne emeli vardı: devleti ayakta tutmak! Bu gaye uğruna bütün olumsuzluklara göğüs gerdi.

Sultan Abdülhamid Han'ın on yıllar boyu güttüğü ince siyaset ve çalışkan maarif faaliyetleri göz ardı ediliyor, adeta bütün dikkatler ve hüküm tek bir noktada toplanıyor ve bir iftirada karar kılıyordu: Devir, devr-i istibdattır! Sözde istibdattan kurtulmak arayışlarıyla meşguldü birçokları. Kimisi Çırağan'ı basıp tahtı güya sahibine iade edecek (!); kimisi saltanatın gözbebeği İstanbul'u cehennem misali ateşe verecekti.

Daha önce Suikastın Tahkikât Raporu adıyla Yrd. Doç. Dr. Raşit Gündoğdu tarafından neşredilen ve Sultan Hamid'e karşı Ermenilerce girişilen suikast teşebbüsü ardından yapılan tahkikatı özetleyen fezlekeyi bu defa sadeleştirmek suretiyle sunuyoruz dikkatlerinize.

Kitap, asırlar boyu gölgemizde sükûn ve refahla yaşayan Ermeni milletinin, yanlarına Avrupalı işbirlikçilerini de alıp Devlet-i Aliyye'nin kalpgâhında bir ihtilal ateşi yakmak girişimlerinin bir belgesi ve hemen ardından yürütülen soruşturmanın raporu olarak okunmalı.

Yıldız Camii avlusunda bomba yüklü arabayı infilak ettirerek padişahın canına kıymak isteyen bozguncuların bu hunhar cinayeti nasıl planladıklarını göreceksiniz bu kitapta. Bu teşebbüse kimlerin karıştığına, canilerin ne gibi ve ne çok irtibatları olduğuna şahit olacaksınız. Cinayete karışan, kapıcıdan kahveciye, arabacıdan gümrük memuruna her bir ferdin nasıl bir dikkat ve ısrarla sorgulandığını okuyacaksınız...

Harun TUNCER